

FAMÍLIA (III.)

BRASNYÓ ISTVÁN

A SZÉLMOTOR

Hogy ilyen gyönyörűnek indul a tavasz, Hübneréknél három magas oszlopból ácsolt gúla tetejébe szélmotort állítanak fel: ez darálja majd a szeleket, az időket, a kavicskeményre megkötött agyvelődarabkákat — mindent darál, hogy semmit ne kelljen látania, de mivel erős és tartós, nem kell attól félni, hogy alkatrészeire hullik vagy felhagy a darálással, mert vasvitorlái vannak és vaskerekei, a vasat is képes lenne megdarálni. Időnként megesik, hogy hajnalonként nyulak ugrándoznak körötte, az oszlopokon igyekeznek felmászni, de különös szerencsájüknék mondható, hogy sehogyan sem sikerül nekik, mert különben a nyulakat is megdarálná, mert az üveget lisztte zúzza, ezt már kipróbálták, meg a csontot is: egyszóval nem férhet hozzá semmi kétség, hogy mire képes. A szélmotoros tanya egy kiköpött nyúlfészek lesz, vidáman füstölgő kemencéjével és vadul száguldó szélmotor-vitorlájával, nyulak nyomozzák tele minden hajnalban az udvart, a virágoskertet, és nyalják a meszelést a ház faláról: olyan kellemesen érzik itt magukat, mint egy felhőnyi nagy habostortában.

Az emberek messziről csak a szélmotort látják, istállóajtónyi nagy farkát, amivel kormányozza magát, és szinte nem győzik az orrukat piszkálni, míg azon töpregenek, mivel lehetne ráijeszteni, hogy felszálljon, elrepüljön, pedig élvezik a látványát, fából sokan el is készítik a modelljét, és a kapuoszlop hegyébe tűzik, hadd forogjon, s egyéb szórakozás vagy időtöltés híján fél napig is bámulják, mert nem való másra az idő: lóvakarásra, tehénvakarásra meg bámulásra. Haller még híret sem veszi igazából, de máris tudja, ettől

nagyobb dolog már rég nem esett a vidéken: ez majd elveti a magját a másik dolognak, ráhúzza a földet sokak nagy tudományára, véges-végig szántogatja és szövö az éjszakákat, míg növeli a magot, indáján a vastököt, a forgást, ami a szemeken át lassan a fejekbe is beköltözik, s ott tovább darál, de ez már nem a gép, ez már csak a gép lelke lesz, az, amit a gép jelentene, ha nem lenne meg a valóságban, hanem csak mindenkinek a gondolatában létezne; tehát nyugodtan tekinthetjük egy határnyi ember rögeszméjének, akkora darab földön, mint a nap útja napkeltétől napnyugtáig.

AZ ÚR ANGYALA ELMONDÁSA

Az idő ritkaszemű záporokkal érinti a földet, fényes selyembu-gyogó-villanásokkal, az égbolt horpadozik, akár egy papírból ragasztott, rögtönzött színpadi díszlet, de azért még áll, még tart egyelőre, jóval magasabban a fák hegyénél, ott sodródik, zúg, száguld, szinte az ember talpa alá fordul — majd csillaghavakon járunk, csillagharmonon —, és a szélmotor kitartóan kelepel, mint-ha elragadná, vinné, pontosabban húzná, örvényből örvénybe cibálná az egész égboltot — ilyen időkről esik szó olykor a falak árnyékában, a fák tövében, a padlászugokban, a sötét kuckókban, szegletekben, üres odvakban, délben, mondjuk, vagy déltől is jóval későbbben, amikor már egymásra buknak az árnyékok: hanem Hallert pusztán csak a kíváncsiság űzi, valami fényt szeretne látni, vagy épp fordítva, valami irdatlan sötétséget,

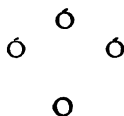
mert valaminek lennie kell —

titoknak, megfejthetetlen csavarmenetnek, felfutásnak, alábukásnak, örvénynek, szélvésznek, istenverésnek, zölden fröcskölő Niagaráknak, olyasminék, ami csak álomban fogalmazódhat meg, megnevezhetetlenül, de mégiscsak testet öltve; szóval, ez motoszkál a szélverte kukoricatáblában, második kapáláskor, míg Haller a falusi lányokat nézi, a libegő szoknyaszegélyeket, a gyertyafénynél is fényesebben vakító bőrt, a hajlongást, a szemérmetlen és kihívó domborulatokat: csak az út, ami addig vezet, az embert visszakerdöző fényig vagy éjszakáig, ily nyomorúságos feltámadásig ünnepi körmenetig — *az a taknyafolyós sváb kölök, az a paprikaorrú vetélt purdé — mondják a falusi lányok — meg az a Kondrath, akét a cirkuszmeiszterek magukkal vittek, és a bőrért szénával tömték ki, s most*

patikaszaga van és pénzért mutogatják, éjszaka a fejük alá teszik a kocsiiban, hogy ne törje őket a deszka, vagy a nők odaveszik maguk mellé babájuknak, hogy ne unatkozzanak a hosszú úton, de leginkább csak azt a világraszólóan kövér banyát kell elszórakoztatnia, aki ha térde közé veszi, csak úgy porzik és ropog a hasában a széna, a lötytyedt hasabőre meg felpúposodik, így megy ez napról napra.

— Afféle falusi szóbeszéd — legyintenek az országuóra beszélgetni kijáró emberek, amikor már estébe hajlik a délután, és hűvös szél kerekedik az ég sötét sarkából, megmozgatja egy kicsit a levegőt, akár a halpikkelyeket, s az égboltra is pikkelyek nőnek, öreg hal hasa villog aranyfényben, míg apró forgószelek igyekeznek lyukat fúrni a földbe — talán elástak ott valamit, vagy elszándékoznak ásni valamit vagy valakit, be akarják magukat fészkelni a talajba, vagy csak a nyomokat szippantják fel égi nyomokká, a kerékvágásokat, gurigáznak a lócitromokkal, mint amikor az ember a tulajdon fejével kuglizik, a tulajdon fejét gurítja az ellenségévé szegődött világ tekebábui ellen, s kilenc fát kell ütnie mindenáron, mert ez az utolsó alkalom, mert több dobás nincs, a fej még görög a barázdában, hegymagas rögöknek ütődik, a szemben mintha tükrök csillognának, és sok fej gurul, a csillogás lassan egy összefüggő tengertükkörre áll össze, amin újabb fejek hulláma csap át, s a távolban már csak a Hübnerék szélmotorját látni, amelynek sebesen forgó nagy lapátjai mintha a fejeket számlálnák, egyenként lökik őket az égbolt alá, s valahol talán fel is jegyzik a számukat, valami nyúlmancs kaparása a szálkás oszlopon, miközben valamennyi fejre rákerül a nyúlnyom, a három, félkör alakban elhelyezkedő Ó betű, s középiütt, valamennyivel lejjebb a nagy O, ami a nyúl sarka. Ezen túlmenően aztán elsötétedik az ég, körülbelül olyan hirtelen, mint amikor elfújják a lámpát, ami férfimunka, miután az ember, lába között a duzzadó ékkel, a vackára hemperedik, s a fejében nincs más ötlet, mint a tulajdon szaporítása, kihívóan lebeg előtte tulajdon megsokszorozhatósága, bele nem nyugvása a megveszekedett egyszerűségbe, sötétségének hevítése, éjszakányi méretű tombolása, amikor kilophatják a fejéből az álmodat — hiszen a feje már úgyszólván elgurult, önálló, tőle független életet kezdett —, továbbá milyen álmok is élhettek abban a fejben, amely *csak úgy* meggondolja magát, amely *csak úgy* odaszegődik a többi, kifejezetten saját cél nélkül görgő fejek tömegéhez, mivel a hozzája tartozó test megvalósulásán túl

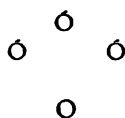
is akarna valamit, nem tárgyat, dolgot, élvezetet, birtokolható tulajdont, testet, érzelmet, engedelmisséget, vágyat, akaratával azonos akaratot, vagy akár a sötétségben is fehérén sugárzó, ruganyos női feneket, véglegesen soha ki nem tapasztalható vaginát, örvénylő köldököt — tulajdonképpen önmagát indult keresni az elgurult vagy elgurított fej, amelynek minden tapasztalata a hiszékenységgel, egyedüli tulajdonsága az irányíthatóság és a hajlás a jó, az okos szóra, olyannyira, hogy végül okosnak képzelet, látja, érzi és tudja magát, de ugyanakkor csizmatalpnál is sötétebb, ami nélkülözhetetlen ahhoz, hogy magabiztossága és önbizalma végzetlen legyen, és úgy ringatózzon az önteltség hullámain, mint az indájaról leszakadt tők a zavaros folyóban;

— ez az örökké lengő sóhaj, a szél nyöszörgése, az évszázados, az évezredes, a mindenkori mizéria felrémlő fojtogatása, kéjes önmagát zutyolása és nemzése, önmagában való örvénylése, áramlása, fogyatkozása és megtelése — az áldott melegség, az istennek tett szó, megszentelt keféltetések, a békés ketyyintések, a boldog emlékeztető, ám ugyanilyen kellemes kamatyolások, alkonyati paráznaságok, az estharang ziháló szava, a vékonyan csilingelő lélekharang, az Úr anyyala elmondása, ami mögött ott csillog az Úr ólomzsák szolgálja szemüvegének kéjes, remegő, reszkető, táguló orrcimpájú pillantása, arcának verejtéke, Krisztus verejtéke, illetve mit tudunk mi egyáltalán Krisztusról? *Krisztus, amint megáldja a fegyvereket. Krisztus, amint eleven embert boncol. Krisztus, amint leteszi a gyűjtőtábor alapkövét. Rádióhír: Ófelsége a dél-előtt folyamán kihallgatáson fogadta Jézus Krisztus urat, és szívélyes légkörben, hosszasan elbeszélgetett vele. Krisztus a Népszövevény székházában. Krisztus szerencsés kimenetelű gépkocsi-balesete. Krisztus zergevadásaton az Alpokban. Krisztus tárgyalásai Ciano gróffal és Ószentességével, a pápával. Krisztus kettőszáz bombázógépet adott át a hadseregnek. Krisztus kereszties háborúja a bolsevizmus ellen. Krisztus nem kegyelmez a felforgatóknak. Krisztus erőfeszítései az emberiség érdekeit szolgálják.*

A pufók anyyala meg, az Úr anyyala, a ... kifejezője, a ... meg-

testesítője — a vadászgépek morájában hallám az ő szárnyainak suhogását —, mérlegeli a színhelyet, a tettet, a cselekedetet, a cselekedet morális hatását, feljegyzi az áldozatok számát, feljegyzi az okozott kárt: bár nem tudni nevét, nemét, hajlamait, szándékait nem ismerni; tehát végül is magára marad a derengésben, az esthomályban, a harangszóban, küldetésében, lassan hátrálni kezd a dinnyeföldek felé, a répaföld sarkán fény hullik jeltelen ágyékára, nemi jelleg nélküli mellkasára, és pucér, szinte nőiesen párnás, keskeny vállán, mint valami rangjelzés, a sóhajtásnyi jel,

a *nyúl nyom, avagy Krisztus verejtéke.*

A nagy hal még utolsót villan az égen, utána befalja a világot minden pereputtyával együtt, s álomra fordul a csillagok sötét vizeiben, és ezentúl csak a boszorkánytüzek sűtnék át az éjszakán, ahol főznek valamit az éjszakai vándorló lelkeknek, tollat égetnek és karmos lábakat, eleven varangyot löknek a parázusra, amely mérhetetlenül felfúvódik, akár a labda, s egyszerre kipukkan, amire kis bizsergés a válasz a boszorkányok altetésében, érzéki simítások, majd még hevesebb indulat, mintha egymás zsigereibe akarnának falni, egymás mélységeibe hatolni, a kihunyó tűznél egymás testére fonódnak, mint a párzó viperák, meztelen térdüket kölcsönösen egymás szemérméhez nyomva, mégis magányosan lebegve el a ködráfga emlékezet felhőjében, tócsatükrében, keresztülhatolhatatlan cserjésében.

A szélmotor éjszakai nyomdokvize árad csak ezentúl, mint a *jövőben megszületendő* magzatvize, a házak dohos sarkaiban, zugaiban kotyog a hullámverés, s hajnalra sem ül el, hallani a kukoricatáblában, az istálló falain túl és a tetőcserepeken, ahogy fokozatosan minden elmerül benne, és fogy a hang is, némaság és süketség lesz úrrá mindenben, csak a puszta formák maradnak, ám azok is mintha délibábban rángatóznának vagy olvadoznának, lassan szertefoszlanak, cafatjaik úsznak csak a mérhetetlen távolságokban, megkevernek mindent a szélmotor lapátjai, és mintha egyre tágulna a mennybolt, hirtelen tágasság köszönt a földre, vagy a lenti ember rúgja el magát az újonnan támadt tenger fenekéről,

hagyva ekéjét, lovát, kapáját, fejszóját, az emlékezetet, amely mintha célt adott volna életének, s összevissza mászkáltatta a földeken, gondolatait kicsiny méretűre zsugorította, hogy feltétlenül megférjen a fejében, de hát előbb a fej gondolta meg magát, szánta rá magát a távolodásra, gyújtott szombati lámpát, visszfényt az angyalnak, és morgó, szűkölő kutyákkal vette körül magát; képzelt szalmacsóvát, halálfejet meg egyéb jeleket a fahegyekre, tökből kivájt, lobogó koponyákat az országutak mellé, a fej, amelyet gondolataiért számtalanszor karó hegyébe tűztek, s társalkodott madarakkal, a szélrózsa ágairól széjjelsugárzó szelekkel, de valójában mélységesen alázatos maradt, kitartott az út keresése mellett, amely a fényeken át visz irdatlan sötétséghez, megnevezhetetlen ragyogásban, a semmi anyagából merítve testét, a levegő bolyhaiból kerítve üstökét. Bárki, még a legmulyább kételkedő is láthatta ragyogó lámpását a szemfényvesztő magasságokban, ahogy a zord ég csillagzatai, felfoghatatlan ábrái felé közelít, ahová a sorsokat írta egy láthatatlan ujj, s ezeknek az írásoknak az Úr angyala a feloldója, a végrehajtója, akihez az esti hívások szállnak, s akit a harang ringat el, aki egyszerre mindenütt ott van, az *Eszmében* van jelen, amely előtt homlokunkkal érintjük a földet, akárcsak a Törvény, az Igazság és a Jog előtt, amit az angyal kedve és kegyessége szerint alakít kinek-kinek a javára vagy kárára: mert nincsen állandóság.

Az Úr angyala időtlensége, az Úr angyala világképe, amelyből a visszaút homokja süvít, és betemet mindent, ráfagy az ablaküvegekre, nyomában a szellemi jégkorszakkal, a tagolt beszéd felejtésével, az egyforma vakogással, amit rögzíthetetlen jelbeszéd kísér, amikor már minden lényeges gondolat feljegyeztetett, megtörtént a gondolati szférák rendszerezése, a fölösleges fantáziák megsemmisítése, a tudattartalmak megtisztuló kiürítése és jeles eszményekkel való megtöltése, pontosabban ugyanannak az ideának valamennyi koponyába való betelepülése, amely ezáltal kézzelfoghatóvá vált, és égtájak szerinti sajátságokkal telítődött, farkasfogat növesztett, s megbékélő imája után a holdra üvölt belőle a farkasosztón, a biztos fölény tudata — de ugyanakkor valami sejtelmes emberségről is szót kellene ejteni, mely a farkaslétre felteszi a koronát, átvezeti a falkát a holdmezőn, a saját nagysága előtti hódolat, a fel-felbőffenő önimádat ez, világi pozíció, betájolás, a csúcsezményhez való igazodás, vagy áldásos csillagpozíció, úrbéli tájékozódás, alakformálás vagy alakváltás, jeget-tüzet pulzálás a

magas szférákban, akarás, mérés, visszavonás, megfosztás, degradálás vagy megdicsőülés, kinek-kinek vélt érdeme szerint, bár mindenki egyformán bőmböli a nótát, ami az esze csücskében még régről megragadt, távoli és homályos emlékéit annak, amikor a szeleme még két lábon és egyenes derékkal, igaz, nehézkesen, de mégis járt.

MERŐLEGES ÉJSZAKA

Amikor kibomlik a csillagfürt, a lupenus polyphyllus illata, s a szél émelyítő tömbje bever az eresz alá, tulajdonképpen nincs egészen sötét, de az árnyékok kétségtelenül meghalnak, mert hogy fény sincs éppenséggel valami sok, afféle merőleges állapotba kerül a mindenség, a kapcsolat kölcsönös lesz ég és föld között, s ennek tudható be, hogy az ember különben oly bonyolult reakciókra képes agytekervényei egyszerre mintha kiegyenesednének, mindenestre nem szólhatunk többé tekervényekről, fordulókról, sőt még csak kanyarokról sem: egy-egy sima agyú állat vág neki az éjszakának, hogy becserkésze azt, amitől leginkább tart — a sötétséget, mintha csak tulajdon lelkének fázisait akarná kitapasztalni, merő unalomból, tehetetlenségből, de mindenképpen határozott cél nélkül, mivel a vadászatra nincs ráutalva, a zsákmányra nincs szüksége, mert lelkiismerete állítólag nehezen viseli el a megterhelést; tehát merő egy kullogás ez a szürke leves, amelybe csillagmorzsa hullik most, és lupenus polyphyllustól illatozik, no meg, persze, trágyától, ammóniáktól és fekáliától bűzlik, de ez utóbbi inkább a betájolástól és a széljárástól függ, továbbá az érzékek finomságától, valamint a nyúlfészkektől és az emberi lakóhelyektől való távolságtól: ma éjszaka mindenesetre kifejezett csillagfürt-illat kereng az agynak oly reménytelen képzeteket biztosító égi pályán. A lekopott, lerugdalt küszöb roppant csak meg olykor a különben teljesen nyugodt és leüledett zajtalanságban, ennek is a túl nagy szárazság vagy a levegőben hirtelen felszökő páratartalom lesz a kiváltója, hacsak nem temettek valakit még régebben a küszöb alá, mert az ilyesmi is már többször megesett a világban, amióta emberek élnek a földön, és megszentelik házuk küszöbét, szent határokkal torlaszolják el magukat, amelyeket sem végleg megerősíteni, sem — utóbb legalábbis — feloldani nincs mód, csak a mosogatólé és hajnalonként az éjjeliben tetemesen felgyülemelő

vizelet vagy híg ürülék loccsan rá olykor, kánikulai hasmenéses időkben, amikor érne kezd a paradicsom, és bőségesen árasztja el a mézharmat a mezőket, a fákat, és csillog, a visszfényektől szinte csilingel a levegő, az ember lába közé és hónalja pedig befűlik, gombák búvóhelyévé válik, s erre kellene, hogy enyhülést hozzon az éjszaka, a nyálkahártyákat és a kimart bőrt csiklandozva tépázó viszketésre, amikor meglepetésszerűen és merőlegesen alázuhan, akár egy rosszul rögzített rolló vagy egy hirtelen lerántott, zajtalan fémredőny, esetleg ilyen sötétség maradhat egy csendőrpáncsnok sarokba állított, rendetlen íróasztalában, amikor a szanaszét szórt iratokra, körlevelekre és közözlőlevelekre rárántja a porlepett, fekete faredőnyt, és ráfordítja a zárat — csak annyi rémlik fel előtte egy pillanatra, hogy a rég használt, nyitva felejtett tintatartóban fekete gombócként uszkálnak a legyek —, s utána nekivág a vak világnak, hogy valahol, valami bugris társasággal egy alaposat huszonegyezzen, borjúzzon, esetleg máriásozzon, vagy fekete hajú kocsmárosnének csapja a szelet, akinek egy fényét vesztett ötösért elülről vagy hátulról — ahogy tetszik — a szoknyája alá lehet nyúlni, két ötöst pedig már a bugyijába, sőt saját kezűleg, mint egy felfordított templomi persely szájába, akár a lúdbőröz fenekébe is lehet dugni, nem egészen nyilvánosan, de majdnem nyilvánosan, mivel ez mégiscsak üzlet, bár ugyanakkor mindkét fél ad valamit a tekintélyére is. Hanem itt aztán vége: hiába csendőrmászásos, csendőrnymoktól rovátkált a föld háta, mintha csupa csendőrnymokból foltozták volna össze, hogy jártában minduntalan csendőrnymokba lép az ember, a vetés és a gyom is csendőrnymokból nő, és akaratlanul is csendőrnymoba csorgat kedve támadtán habosat a paripaló — ennél tovább már nem csendőr, csendőrtiszt sem juthat, pedig csak ekkor jön rá, hogy az így elköltött pénz valójában kihajított pénz, legalábbis olyan, mintha adóba adta volna, nem telhet benne öröme, sohasem fogja hasznát látni. A fák, akár a vállszíjak, nyekeregnek valami távoli és láthatatlan szélben, amely talán felhőkürtökön tart fel felé, magával sodorva a lupenus polyphyllus-illatot, meg egy kevés elhullott haját, szórt vagy mit tudni, még kicsodát, te szegény ügyefogyott fiú, ahogy most a friss lucernatorzsok közt, minduntalan hörcsögtől rettegve, hátborzongatóan, elképesztően komoly kísérletet teszel, hogy belevágd az orrod ebbe a sötét falba, amelyből talán megszületté, az éjszakába, amelyre kíváncsi vagy meg rettegsz is tőle, de mindenesetre látni akarod, közlőrl és

messziről is egyszerre, egy ideig még ismerős csapásokon haladva valami féktelen elszántsággal, gondolod, ilyesmit érezhet a gyilkos vagy a menekülő, mintha gyilkoltál vagy menekültél volna már, nem számítva azt az egy kövér banyát, aki vijjogva üldözött, gurult utánad a kerekein, mert járni sem tudott a roppant súlyától, s gondoltad, ha rád telepszik vagy fejedet a térde közé kapja, mint egy rongylabdát vagy mint ahogyan a görögdinnyét szokták nézni, hogy érett-e, roppan-e már, nyomban megfulladsz csípős verejték- és húgszagától, belegabalyodsz a ráncokba bugygyanó hájba, mintha dagasztóteknőbe esnél, s egy tömeg élvetegen nézné végig, hogy levegő híján hogyan fuldokolsz s igyekszel kivonni magad az illetlen és megalázó helyzetből, de mégsem a megalázás az, amitől a legjobban félsz, hiszen azt meg lehet szokni, idomulni lehet hozzá, hanem a halál, a halálnak nincs szándékába idomítani, mivel végezni akar veled, és még a csontjaidat sem köpdösi ki, mert nincs semmi sem, amit joggal várhatnál tőle, ezért jobb nála még a sötétség is, pedig nyilvánvaló, hogy ez a párja, már ami a félelmet meg a szakadatlan riadozást illeti, azzal, hogy ez elől el lehet rejtőzni, boglyába, kazalba, bárhová, hogy más számára láthatatlanná válj, de ismeretlen terepen a futás sem egészen haszontalan dolog, azzal világosabbá válik az ember helyzete, és kitűnik nyomban, hogy bírja-e az ellenfél az iramot, vagy csak a szándéka és a tervéi veszélyesek, ám hogy bármit is megvalósítson, abban megakadályozhatja egy döglött kutya is, amelyben megbotlik és elvágódik, vagy egy tócsa akár, amelyen a fenekén szánkázik át.

VERONIKA ÁRNYÉKA

Mégsem olyan egyszerű kérdőre vonni a sötétséget, azt a nyúlzagú masszát, ami az ember szájába csapódik, mint egy nem létező bajusz leng az ajkán, csak az üres, pontosabban *hült hely* tanúskodik valakinek a távollétéről a lányok ágya sarkában, az egymáson átvetett botszerű, sőt pálcavékony karok és lábak zagyva tömkelegében, amit úgy takar le a piszkos dunyha, mint egy kelő kenyér, aminek fokozatos, de kitartó növekedését bizonyára gond lesz majd megállítani, teljesen be fogja tölteni ezt a föld feletti vermet, oda fog tapadni a hullámos, hatba osztott ablaküvegekre,

de közben a gerendás mennyezetten is emelint valamennyit, s biztosan morzsolja majd össze a falra akasztott petróleumlámpát, s az óra felé is tesz bizonytalan, közeledésre valló mozdulatot, ám az óra, az mégis más, egyben s másban mégiscsak különbözik a világ közönséges tárgyaitól, hogy ne mondjuk: az anyaga más, nemesebb, időtlenebb, és olyan zörejekből táplálkozik, amelyek leginkább a szélmotor vitorláinak surrogásához hasonlatosak, amint emberi szemmel nem tapasztalható port és pépet őröl, történelmi szemetet, ami előbb-utóbb összegyülemlik valahol, csekély halmot alkot, úgy fekszik meg a sarkokban, akár egy lenyírt hajtincs, míg csak meg ne kuszálják az egerek, a fülbemászók és a sarkokban időnként megmutatkozó páncélos pincebogarak, melyeket ha megpiszkálnak, nehéz betegségek verejtékszagát, szellemi párlatát árasztják magukból, példátlan hurutok és lobok eszenciáit, valami fürtelem választóvonalát húzzák maguk után a talajon, ami potrohuk végén a fullánk helyén levő csúcsból szivárog — de a dunyha most abbahagyja a dagadást, a kelést, a minden irányba történő növekedést, terjedést, nem vet hullámot, sarka mozdulatlanul csüng a gyékénnyel leterített föld felé, mintha váratlanul megfagyott vagy semlegesült volna benne az erjedést kiváltó erő, a végtelenre fűrtösödő erjesztőgombafejek láncza egyszerre felhagyott volna a tér ízlelgetésével, nyalogatásával, fogyasztásával és betöltésével, beerte volna a szennyes alsóruhák, a ványadt és némiképp hegyesnek tetsző kamaszlányfenekék érintésével, a boglyas hajak elárasztásával; semmi sem mozdul, csak a *hült hely* nyírka szivárog át lassan a szalmazsákon és ömlik be a mély sötétbe borult ágy alá, ahonnan némi langyosságot árasztva még tovább szivárog, talán bele a földbe, mint egy alácsorgó vizeletfolt, mély árnyékot bontva oldódik bele a kipárolgások semleges hontalanságába. A *hely* tehát elmozdult, magával vonszolva az árnyékot is, jóval utóbb, mint ahogy a *test* a felszakadozott rostú, szálkás küszöböt érintette, s nekilendült a szürke folyadékkal feltöltött éjszakának, amelynek vizében mintha hamut kevertek volna, s utána alaposan felrázták, és a benne való tájékozódáshoz egy külön érzékre lenne szükség, vagyis inkább mélységes sejtelemre, hogy túljutva a galambdúcon, amely még bizton pont, mert magasan áll, majd a kevésbé biztos istállósarkon, s a még bizonytalanabb benyomást keltő ólakon is túlhaladva ne szakadjon el, nem a talajtól, hanem az öntudattól, s megtarthassa azt a képességét, hogy továbbra is bánni tudjon tagjaival, mint egy-egy fontos és kényes

munkát végző szerszámmal, és még hozzá egyidőben valamennyivel, amikor már inkább dolog-, mint kifejezett testjellege van, sötét árnyék csupán, mely elfelé törekszik valahonnan, és inkább a zajaiból tudni mindezt, mint mozdulataiból látni, egyszóval egy zajos árnyék keresztülendül a tavaly vagy tavalyelőtt elduggatótt vadolajfasövényen, vigyázva, hogy libegő tartozéka — mondjuk, a szoknyája — fenn ne akadjon a tüskés ágakon, és anélkül, hogy lényegében irányt változtatna, belerohan, feltartóztatlan sebességgel omlik bele a sötétségbe, és csak a csillagokhoz igazítva lehet adni neki valamiféle útirányt vagy árnyékpályát, úticélja közelebbi meghatározása meg a cél határozott feltételezése nélkül, de hallani, hogy cipősarkával rögök közé vág, akár egy ragadozó, árnyas répalevek között csörtet át, amelyek még alig fogják a harmatot, és még messze sem nyugszanak meg a léptek. Mintha két göröngyöt ütögetnének össze, ha találni lehetne olyan száraz és kemény göröngyöket, amelyeket ily korai évszakban eléggé kiegészített volna a nap ahhoz, hogy ne málljanak szét, ha egymáshoz ütik őket, hanem valami tompa hangot adjanak, amely inkább a bőrt bizsergeti, mintsem hallani lehessen, s aztán fokoatosan elhal, mintha mást gondolt volna a zajtűző, más elfoglaltsága akadt volna a sötétben, ami kevésbé tűnik érzékelhetőnek, csak annyit sejtteni, hogy még nem tartózkodhat valami messze ahhoz, hogy elérhetetlennek kelljen mondani, de annyi előnye mindenesetre már van, hogy ne lehessen egykönnyen nyakoncsípni. Hal-ler tehát szintén megpróbál átlépni az alacsony sövényen, s ez nagyobb megfontoltságot követel, mint gondolta, mert *lendületből* bár gyerekjáték az egész, mégis kénytelen meglovagolni a tüskék szövevényét, mint aki ördögsekerre száll, s nagy, kerek orrú bocskora, amelyet olyannak érez most, mintha egy-egy fatányér volna a talpára erősítve, egyáltalán nem is érinti a földet, és ülepébe kutyafognyi tövisek szúródnak, miközben a földeken sutto-gásnyi erejűvé válik a kapkodva elnyargaló léptek hangja, gupp-gupp-gupp-gupp-gupp, de mintha már csak egy sóhajtásnyi szél juttatná el a füléig, vagy talán a nyitott száján át ez a szél egyenesen az agyába fújna, kitöltve arccsontja üregeit a távoli dobogással, még a sövény hegyében is, ahonnan igen nehézkesen tud csak szabadulni, de amikor végre sikerül, szintén beledől a sötétségbe, a nyomtalanságba, az elillant árnyék nyomába ered, olyan barázdákban, amelyeket nem napvilágon húztak, s inkább valamiféle vad túrására emlékeztetnek, mint megfontolt emberi tevés-

kenység eredményére, szántásra, vagy akár ugarra, ahol a nyulak élik veszélytelen életüket, ez inkább elhagyatott terep, amely nagy, barázdált nyelvként nyúlik el a sötétségben, a léptek alatt kissé besüpped, és talán az égaljig tart, úgyhogy ebből az irányból nem száll többé semmi hang, semmi nesz, semmi zaj sem hallatszik, s a tetejében mintha még bekötött szemmel is menne, szemmagaságban sehol sem mutatkoznak a fények kis tüi, és léptei is mintha csak a gyomok hegyét érintenék mindössze: mintha vízen járna.

De aztán erről a magas párnáról, erről a kinyújtott éjszakai *nyelvről* végül is az országút letaposott és kerekektől kivájt teknőjébe huppan, keresztben belebukik, és első alkalommal kell fontolóra vennie valamit, hogy felfelé vagy lefelé induljon-e, a „falunak” vagy a „városnak”-e, és mert a „város” a messzebbi, a messzebb utat kell választania, ennek érzi szükségét, mert az *árny* sem érezhet mást, bár valószínűleg más ösztökéli és hajtja az úton, másfajta elhatározás, ám lehet, hogy másfajta eredet és vér is; a vér hajtja bizonyára, és útját is a „vér” jelöli ki, tulajdonképpen egy nem látható véryomon fut, amit a talpa megérez a földön, vagy egyszerűen az árnyéka tapintja ki, bár erre pillanatnyilag nemigen támaszkodhat, ám mindennek ellenére még marad a szaglózérzéke, a finom orra, amely bizonyára úgy harmonikázik most, úgy tapogatja a levegőt a „vér” szolgálatában, mint egy nyúl szájrésze, bele-belefúj a *lupenus polyphyllus* virágportól kavargó illatának berzenkedő felhőjébe, vagy talán épp ehhez az illathoz igazodik, ez ébreszti fel benne a „vért”, ez hajszolja halálra, anélkül persze, hogy érezné, vagy egyáltalán fáradtságot érezne, mert minden érzéke *oda* tömörül, *arról a helyről* sugárzik, az ragadja magával, bizonyos más helyre taszítja a hajában dúló mágneses viharokat, melyek kósza elektronfelhőket rántanak magukhoz, mint testmeleg a szúnyograjokat, a tojáshéjnyi vékony koponyacsonton keresztül kisugárzik belőle akaratának utolsó rándulása, akár a kotlós alól kivett, feltört tojásban a fejlődésnek indult magzat reflexei, tehát a clitoris és tájéka, amely a belélegzett páráktól, légörvényektől, a levegőben végbemenő törvényszerű jelenségektől ingerek híján is zabolátlanul ingerlékennyé vált, felcsigázottá, megállíthatatlanul tör célja, valamiféle kielégülés felé, feldúlni emlékezete helyeit, amelyek most buborékként nagyra duzzadnak valahol, mindegy, hogy merre, a sötétségben, vagy odabenn, a „véreben”, amely egy éjfékete, kitörésre vágyakozó felhővé fejlődött testében, ezt növesztette alva és ébren, ez mintázta meg árnyékát,

s most a föld rögei között iparkodik egerutat nyerni. A fivér, Haller, messze elmarad ugyan, de sejtés él benne, már ami a „várost” illeti, hiszen egyből a „város” felé vezető utat választotta, s nem a „falunak” vette az irányt, ahol sokkal jobban el tudna igazodni éjszaka is, mint a „városban” akár fényes nappal, és a „faluig” még a vetésforgót is ismeri szinte, a „városról” meg csupán annyit mondhat, hogy néhányszor már *nézett arrafelé*, vagyis a tető cserepei között igyekezett kifürkészni, amennyit lehetett az arrafelé elterülő világból, de mindössze csak egyetlen tornyot látott a „városból”, hacsak nem képzelte be magának, hogy tornyot lát, ha már a „városig” akart látni, hogy később elmondhassa, miszerint látta a cserepek résén át a „várost”, és hogy a „város”, egyebek mellett, egy toronyból is áll; ám itt most nem a toronyról, sőt még kevésbé a torony látványáról volt szó, hanem magáról a „városról”, ahová, ha így tartja az iramot, igaz, még sokára, de belátható vagy elképzelhető időn belül el fog érkezni, nem a sejtése nyomán ugyan, még kevésbé Veronika nyomán, mert Veronika az *árnyékán jár*, tehát nem hagy maga után nyomot, csak neszeket, ami azonban épp elegendő ahhoz, hogy felferje egy-egy közeli szállás kutyáit, s azok vakon vonítva törjenek ki a léckapukon és a kerítések résein, de közelebről sem olyan veszélyesen, mint napközben, amikor láthatja is valaki, hogy mit művelnek azzal, akit prédájuknak szemeltek ki, most megelégszenek az észvesztő, bőmbőlő ugatással, de hangjuk után nagyjából tájékozódni lehet az árnyékát futtató Veronika hollétéről, meg némelyik szálláson az ugatásra világosság is gyűlik a meghatározhatatlan távolságra fekvő ablakkeretben, ami a kutyák csendesedtével egykettőre ki is huny.

— Azt az alva járó Kondrath vagy micsoda lányt eszi itt a fene már megint az úton — fúj rá a mérgében a gazda a lámpa lángjára, ám hogy nem sok idő múltán ismét kifakadnak a kutyák, már lámpát sem gyújtanak, hanem nyakoncsípi az asszony felé me-reven nyúláló férfitagjukat, s úgy mondják bele a dohszagú félhomályba, amely oly pontosan illeszkedik be most minden szegletbe:

— Már párja is akadt, úgy látszik, egész kurvafészek rajzik arrafelé.

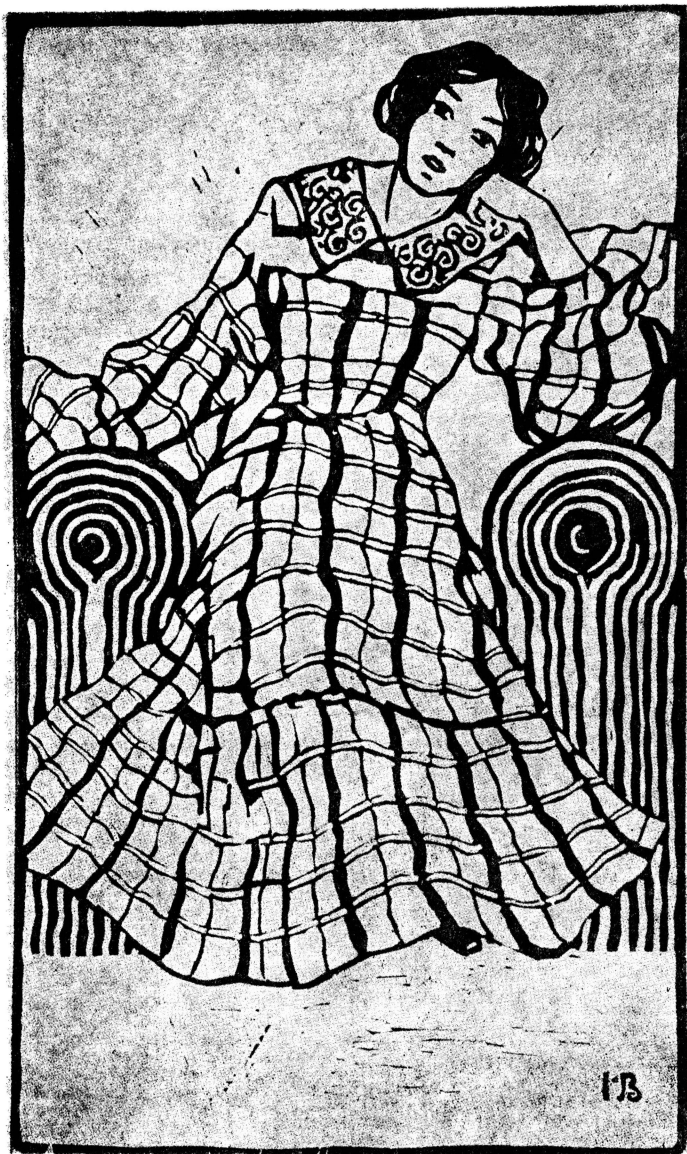
És ebben több a kiábrándulás, mint a közönséges ténymegállapítás, mert ugyan kit érdekelnének a tények, amikor a fejekben egyszerre fantáziák kezdenek bugyborogni, amerre az *árnyék* el-

suhan, s akit megcsap a szele, furcsa képzetekkel kezd társalgást, különös mondanivalókat egészít ki kerekre a fejében, könnyűeket, mint a szalmavirág csokra, s vöröslőket, akár a nyúl szem, miközben szítja *egyszemélyes poklának tüzeit*, s ijedt szemmel követi a falon végigfutó nyúl nyomokat, amelyek semmit sem kerülnek el, mindent összemáskálnak, rálépnek a szobában alvókra, mint egy elszabadult bélyegző, úgy pontozzák be a beíratlan teret — Haller pedig gyakran megáll és fülel, növény szárak susogása megett várja a kutyaugatást, mintha nővére ellenséges tűzvonalon hatolna át, s valami fegyverek ugatnának rá lépten-nyomon, amelyeket hangjuk után neki is ki kell ismernie, mert a következő pillanatok egyikében ő maga lesz majd a méta, de közelről sem olyan értékes, mert benne bizonyára egészen más a „vér”, és — bár nem látja — árnyéka is bizonyára más, nem több egy földre rajzolódó fakó lapnál, s most alaposan szedhetné a lábát, ha lépést szándékozna tartani vele, vagy azzal a másikkal, ha látni lehetne, ha egyáltalán valamit is látni lehetne.

AZ ESTI VONAT

Fél kilenc tájban még vannak lézengők azon az apró és mocskos, félig kikövezett területen, ahol az utca a vasútállomás épülete előtt egy vakbélnyi kis térré tágul, tele a télről megmaradt rothadó szalmával és lótrágyával, sült gesztenye apróra töredezett héjával, elnyűtt lábbelik fagyszította darabjaival, és hogy ezekben valakik érkeztek ide, az még elképzelhető, hanem hogy miként folytatták útjukat, az már kész talány — azután ősszel és télen a szeneskocsik is itt szoktak várakozni, de tavasszal egy növekedésében visszamaradt gesztenyesor bont lombot és fakaszt virágot ezen elrongyolódott emlékek felett, bár a zöldnek ily mértéktelen jelenléte sem tudja ellensúlyozni az állomás helyiségeinek öröktől fogva és örökkéig tartó kíméletlen pipaszutyokszagát, az állomási W. C. kátrány- és dús fehérjetartalomtól erjedő vizeletszagát, a szeszektól megmart vesék mikroszkopikus darabkáinak bomlászagát, a testes, középkorú férfiak száján ki-kicsapó epeváladékszagot, és egyáltalán mindenféle váladékszagot, melyeknek eredete az emberi szervezetnek azokra a pontjaira vezethető vissza, amelyek képesek bármilyen anyagot is termelni, feldolgozni és kibocsátani: a *familiáris bizalomnak* e gyötrő tartományaiban, a ke-

serű és elutasítóan áporodott párafelhőben, amely sátorként feszül a csöppnyi tér fölé, az igen vegyes szempontok szerint megviselt tömeg találkát ad magának az esti vonattal, holmi athéni és szófiai, pesti és berlini gyorsokkal, melyeket kézzel lehet érinteni, kivilágított postakocsijuk részébe levelet lehet bedobni, a hegyi levegőt fújó kalauzoktól idegen városok felől lehet érdeklődni — csak az orosz emigránsok esti deputációja ácsorog különváltan és letörten, olyan néma csapatban, mintha a hóhérré várakozna, hiszen ez nem az a vonat, amelyik értük jön, ez sehová sem fogja elvinni a dús hajkoszorús nőket és a murisan kiborotvált, vagy épp ellenkezőleg, a muris szakállú férfiakat; a legfeltűnőbb azonban mégis az rajtuk, hogy nincsenek velük gyerekek, sőt egyetlen gyerek sincs velük, mindannyian magvaszakadtak és meddők, mintha a testes, szép arcú nők csakugyan nem tudnának szülni, vagy pedig annyira tiszták és ártatlanok, hogy nem is tudják felfogni, *némi bűn bevonásával* mire lennének képesek, hogy egy kis ledérség csodát művelne velük, szőke és lágy sikolyokat váltana ki belőlük, ernyedt keblük erényektől kezdene dagadni; csakhogy ők nem várni és nem nézni jöttek, még csak látni sem akarnak semmit, hanem az időtől akarnak csupán megszabadulni, mert valószínűleg már annyira unják egymást, a *hasonszőrűeket*, hogy csak az eltékozolt, haszontalan, üresen elütottd időben tudnak önmagukkal lenni, ebben van minden reménységük, itt kutatnak egyéniségük még esetleg épen fellelhető darabkái után, amikor valamenynyien másra figyelnek, de a tulajdon szívdobogásukat hallgatják, a tulajdon *vériük* zúgását, ami, hogy önmagára talált e pillanatban, a fülüket kezdi csiklandozni, s attól oly befelé figyelő a tekintetük, mintha valami más készülne történni *bennük*, mint ami *velük* történik, olyanok, akár egy békés, holdsütötte táj, egy pillanattal a földindulás előtt, mielőtt még hallhatóvá válna a katasztrófát jelző fogcsikorgatásszerű hang, nem a mélyből, hanem megmondhatatlan irányból, mintha a négy égtáj az ember szemfölgára volna tűzve. A vonat azonban a többiek számára más, mint futó élmény, inkább a társadalmi lét velejárója, a szűk tér pedig a fejekben feltornyosuló elmeszülemények kinyilatkoztatási helye, a szakadatlan téveszmemenetek ösztönző terepe, amik végül egészen másba torkollanak, mint ahogy kiagyalójuk elképzelte, sáros talpak alatt vagy szöges bot hegyén végzik, mint egy használt és széltől elsodort toalettpapír, vagy csipkés párnán hangzik el utolsó szavuk, amikor előadójuk és a megmaradt egyetlen hallgatójuk is

Ivan Benković: Lány a fotelban, 1912

már egyaránt meztelenre vetkőzött, és tulajdonképpen csak a szavak görgetege állja útját a roppant méretűre felfuvalkodott önzés és önáltatás tudomásul vételének, ami a bölcsekedő férfiút ilyen helyzetben hatalmába keríti, és egyszerre képtelen meglátni vagy felfogni, hogy hallgatója már jó ideje inkább a tulajdon zsigerei élvezetesen harmonikus, édesen hullámzó működésére, mint az ő fejtegetésére fülel, és valójában *lényegtelen* számára, hogy *in flagranti* elakad-e a szava vagy sem, kizárólag önmagával kezd törődni, akár a téli vad. A szobák, ezek a jégszürkére vagy vizeletsárgára festett, kicsit sem merőleges falú hodályok, agglégényfészkek, vénkisasszony-menedékek, melyeknek mennyezetére barna vagy lőporszínű füstként csapódnak le az elfogyott, elszállt, megdermedt álmok, de még az arany nyomatú kötetek közé is behúzódnak, rendkívül szívós hideget árasztanak falaikból, hogy a huzamosabban — főleg ruhátlanul — itt tartózkodók bőre kék foltokkal igyekszik magára vonni minden maradék hő és fény figyelmét, ám a hőt jóval kitartóbban nyeli magába a falak nyirka, s főleg jóval hosszabb ideje, úgyhogy a meleget áhítózó különféle minőségű bőrök teljesen ki vannak szolgáltatva a léghuzatban meglibbenő és susogó zajt hallató, szakadozott kárpitok által okozott csalóka ingereknek, amelyektől *jég futja be az agyakat*, mint télen az ajtókilincset vagy a lovak orrát, és itt többé nincs eszme és nincs teória, nincs intelligencia, nincs értelem, hanem csak a pusztaság, szúrágásos mizéria marad, ezt zárják magukba a lötytyedt, fagyos naspolyaként teljesen céltalanul hervadozó testek, a lábak közén tasakosra hájasodó női combok, melyeket futótűzként borít el a ritkás, de durva és feltűnően fekete szőrzet, ami ugyan nem lényegbevágó dolog, de amikor nemrég még *annyira*, *de annyira selymes volt!* Nem az öregedésről, az idő korlátai között történő öregedésről van itt szó, hanem az időből való gyászos kifutásról, amikor a színész a felvonás közti szünetben is a színpadon felejtí magát, és a kulisszacszerét akadályozva játssza tovább a szerepét, mintha elment volna az esze, olyan ez, és téves jelmezben várja be a felvonás kezdetét, fiatalabban a kelletténél, és épp ez az, itt a bökkenő, mert öregebbnek kellene lennie az országútnál; de ha egyszer mindez valóság, és nem játék, és épp a *valóságot kell kirekeszteni* a *valóságból*, nem a játékot, a szórakoztató elméncséget, hanem azt kell továbbadni, ami nincs többé, mert csak az árvaházi levegő maradt belőle, a pucér ösztönök hajó- és irányítóereje, a test dermedtsége és a lélek örökös lámpaláza, a megfoghatatlanul lüktető, de elhasználódottsá-

got és ürességet árasztó ködfüggöny, szúnyogháló, amin nem hatol át az eszmélés, és befelé nem jut el a világ egy picinyke állandósága, bizonyosnak mondható csücske sem; ami eddig elér, az már a hordalékot sodró eszméknek is a hordalékát öklendezi e kopár homokpadra, az időtől megkérgesedett bőr lámpaernyők alá, és a korhadt deszkapadlókon úgy terjeng a félhomályba omló üledék, mint egy áradó csatornamélyben: csupán az még a kérdéses, hogy a szint *mikorra* éri el a kritikus pontot, és spriccel ki dörögve ajtók, ablakok hasadékan, a mennyezetben szakított réseken, s áraszt el mindent szemhunyasnyi idő alatt, és ez már nem az éjszaka elsűrült levese lesz, hanem sűrű, sötét anyagoktól tapadó szököár, amely minduntalan apró rágcsálók és nyulak tetemét sodorja az ember szájára, az orrlyukakban finom, taplószerű szőr szörtyög majd, és a küszöbök, mintha holdfény tűzne rájuk, felfénylenek valami ismeretlen, aromatikussá folyadéktól, amit senki sem akar majd megnevezni, akár csak a női bajokat, mert ez nem az a „vér”, nem az a „hely”: itt másmilyen értelem fakad, másfajta beszéd. Kétségtelen, hogy errefelé vezetnek a szűkös, szeméttől elborított téren zajló társalgási gyakorlatok, az állomás restijének megzöldült tányérú ingaórája villantja ennek az időnek a fényét, köszörüli e fénynek a bárdját, lobogtatja a nyakkendőket, mozgatja a befutó és a távozó vonatokat, nyikorgatja az utcák éjszakai borbélytányérjait, égeti a templomok örökmécseseit, szikráztatja a csendőrlovak patkóit, ragyogtatja a váll-lapok csillagait, a széles utcák pocsolyavizeit, az elhanyagolt és poros *ablakok* üvegtábláit, ezt visszhangozza a kongató toronyóra, ettől riad fel álmából egészséges éberséggel a „város” túli nádasban éjszakázó vadkacsák raja, ez csipkézi ki a „tisztességes *ipáros*” *álmokat*, nap mint nap ez mond jó éjszakát.

De most, ezen az estén, mielőtt még befutna a vonat, s a konfliktusok szeme kitisztulna a lóléten való merengéstől, s visszatérne bele higgadt, herélt világnézetük, kis csoportok róják a szemetes kövezetet, leszegett fejjel és sebesen, mintha valami elgurult, apró és igen értékes tárgyat keresnének, miközben nem tartanak feleslegesnek kinyitni a szemüket, nehogy valaki más kapja fel, és észrevétlenül illanjon el vele a bordélyház felé vezető zsákutcában vagy a fatelep mellett húzódo, gyalogosok számára fenntartott „sétányon”, ahol andalgó kisiparos családok végzik esti egészségügyi sétájukat — nyomukban kotoréke, szolgálólány —, tehát a csoportbeli urak, akiket indulatuk ösztökél sebes mozgásra, avatatlan fülektől tartva halk, sziszegő hangon mondják ki véleményüket Pál

hercegről, a régensről, azután a pecsovicis kisebbségi képviselőjükről, a magas nemzetgyűlésről és a még magasabb kormányról, nemkülönben a legmagasabb uralkodóházról, amely bizony nyakig van mindenben, de legfőképpen alighanem a szarban, hiszen jobbról itt a nemzetiszocializmus, balról a bolsevizmus, fönn a megújhodás, lenn a sima kommunizmus, nyakára növe az antant-barátság, de hol mindennek a háttere, amely mindezt összhangban, pontosabban kordában tudná tartani, meg tudná szabni a gazdasági élethez mégiscsak nélkülözhetetlen harmóniát, mert azzal, kérem szépen — emeli fel borostyánszemét egy kígyóhang a sötétben —, hogy egy-két bolsigyanús magyar melákot a nyílt utcán nyilvánosan felképelnek és seggbe rugdosnak a városi csendőrök, méghozzá *Jankapusztáért*, ami már magában abszurdum — nem is beszélve arról, hogy a királyi házat maga a szlávság sem kívánta púpnak a hátára —, de ezzel nem történt semmiféle rendcsinálás sem, mert, teszem azt, ugyanaz a csendőrség a német melák előtt már lesüti a szemét, azokhoz már csak a parancsnokuk fordulhat, méghozzá kérelemmel (az a csoda, hogy a kezét nem kell imára kulcsolnia), és egykettő nadrágba csusszan a bátorsága, ha valamelyik szőrös kezű sváb ráfordul, mint a kutya a kölykére, mert hiszen az már diplomácia, vagy mi az isten — oson el valahova a félhomályba a mondatvégekre csusszanó, igen indulatos hangsúly, s az urak is váratlanul más irányba kanyarodnak, mintha elsődleges szándékuk szerint nem is a vonatot jöttek volna várni, amely bármelyik pillanatban befuthat, és már a vasúti jelzőharang kongatására a tér szaporán megtelik emberekkel, akik a peront szegélyező dróthálóba fűzik ujjukat, s csodálattal és elismeréssel készülődnek szemlélni a le- és felszállókat, és, ami szinte már tréfának hat, ismerősöket keresnek majd közöttük, mintha valahol is élnének ismerőseik, vagy valaki is tudna, esetleg hallott volna róluk, sejtené hangjukat, ismerné lehetük szagát. Az inga tányérjáról egy villanásnyi fény, talán ez az idő múlása vagy *állása*, kopogó távirógép és sürgölődő szél a táviróhuzalok között, a látszólag békés lelkek előtt kibontakozó nagy látvány zenéje, jeles esemény, amelyről nemcsak a cselédlányok szája marad tátva és nemcsak a kisasszonykák bokája remeg meg, s egyszerre itt is a csillagfürt illata, messzi, tág mezőkről szabadulva, keresztültörve a „város”szélén körös-körül felhalmozott hulladékok befejeződött, fortyogó erjedésén, elhaló bugyogásán; ez az üres várakozás illata, a lupenus polyphyllus, és mögötte a sötétlő „város”, a hiába sustorgó villanytelep, amely sehogyan sem tud

annyi világosságot szolgáltatni, hogy mindenhová és mindenkinek jusson belőle, csupán a selyemkombinék testhez álló félhomálya kereng, akárcsak az orvosi rendelő paravánja mögött, és ugyanaz vagy legalábbis igen hasonló melegség, ugyanabba a térfogatba mártva, megbabonázva attól, ami következik, ami feltartóztatlanul bekövetkezik. A „város” megáll, és úgy fülel, mint egy tehén, fűcsomóval a szájában, csak nem valamit figyel, hanem önmagát figyel, mintha a tulajdon tejére figyelne, a kitáguló erekre, míg csak egy imbolygó lámpás alá nem ereszkedik a hasító, majd bodrozódó gőzfelhőből, és

— A „város” — nem kiáltja szinte csúfondárosan, mint egy betanított szajkó, a kalauz, és kihívóan, amire csak a foszforos félhomály visszhangja felel.

(Folytatjuk)

France Mihelič: Látogatás, 1933